

Bekämpning av coronavirussmitta inom socialvårdens verksamhetsenheter och tjänster som ges i hemmet

Uppdaterad version 24.06.2021

Denna rekommendation ersätter landskapsregeringens utskick från 3.7.2020 (70/S3/3.7.2020), den uppdaterade versionen från 27.8.2020 (82/S3/27.8.2020), 2.11 2020 (118/S3/2.11.2020), 3.2.2021 (16/S/3.2.2021), (53/S3/29.3.2021) och (93/S3/1.6.2021) om förebyggande av coronavirussmitta vid enheter för vård och omsorg dygnet runt. Den nya uppdaterade rekommendationen är en gemensam anvisning given av landskapsregeringen och Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS). Rekommendationen tillämpas för tiden 24.6.2021 till 15.8.2021.

Dessa rekommendationer kan tillämpas i socialvårdens verksamhetsenheter som tillhandahåller långtidsvård med heldygnsomsorg till exempel för äldre och personer med funktionsnedsättning, inklusive klienter inom psykiatrisk rehabilitering som bor vid effektiviserad boendeservice. Rekommendationen kan även tillämpas för personal som ger tjänster i hemmet vars klienter hör till riskgrupp. Information vem som tillhör riskgrupp finns på ÅHS hemsida: [Till ÅHS information](#). Anvisningarna grundar sig på skyldigheten i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016) att vidta åtgärder för att minska och förhindra spridningen av infektioner: bekämpning av vårdrelaterade infektioner (17 §), karantän (60 §) och isolering (63 §).

Symtom på coronavirus och smitta

Coronaviruset smittar genom dropp- och kontaktsmitta när en person hostar och nyser. Viruset kan också smitta via förorenade händer och ytor. Coronaviruset kan smitta 1-2 dagar före symtomen börjar. En symtomfri person kan också fungera som smittokälla.

Coronaviruset orsakar en luftvägsinfektion vars vanligaste symtom är feber, hosta och/eller andnöd. Symtomen för COVID-19-infektion är inte nödvändigtvis typiska hos de äldre. Hos de äldre kan symtomen vara ett försämrat allmäntillstånd, yrsel eller diarré.

En nyckelfaktor i bekämpningen av smitta är:

- att de vanliga försiktighetsåtgärderna följs vid behandlingen av alla boende;
- noggrann hand- och hosthygien;
- korrekt städning av vårdomgivningen;
- att undvika att de boende flyttas; och
- att säkerställa informationsflöde.

Om det finns misstanke om en infektion som har orsakats av coronavirus (covid-19) hos en boende, en anställd eller en besökare ska man kontakta ÅHS coronatelefon.

Skyddande av klienterna och personalen

Arbetsgivaren ska se till att personalen har den kunskap och kompetens som behövs för att förebygga och bekämpa infektioner. Personal som är sjuk ska inte gå till jobbet. Dessutom ska de anställda kunna känna igen symtom på luftvägsinfektion och agera rätt när de upptäcker symtom.

Situationen på enheten måste följas aktivt. Klienter som uppvisar symtom på luftvägsinfektion ska i mån av möjlighet placeras i ett eget rum och inom samma enhet. Om flera klienter placeras i samma rum, får personer med symtom och symtomfria personer inte vårdas i samma rum. Vid behov kan smittskyddsläkaren utnyttja möjligheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar att försätta en person i karantän (60 §) eller isolering (63 §).

Personalen ska i alla situationer särskilt tänka på att försöka upptäcka eventuella fall av coronavirussmitta i ett så tidigt skede som möjligt.

Gemensamma utrymmen på verksamhetsenheten

Fortsättningsvis bör enheterna för boendeservice planera för att det hålls tillräckligt avstånd då det är samlings- och annan daglig sysselsättning i enhetens allmänna utrymmen.

Personalen bör ändå tillgodose klienterna en meningsfull vardag och t.ex. ordna dagsprogram i grupper där det är möjligt att hålla ett tillräckligt avstånd. För att upprätthålla klienternas funktionsförmåga är det därmed extra viktigt att personalen skapar nya kreativa lösningar som aktiverar klienterna.

- Vid gemensamma aktiviteter behövs inte skyddsutrustning om alla deltagare och personal är fullt vaccinerade

Verksamhetsenheterna rekommenderas att fortsätta med att hålla fast vid goda hygien- och städrutiner och speciellt ytor som är utsatta för beröring ska rengöras ofta (t.ex. dörrhandtag, handtag för lådor, fjärrkontroller, tangentbord, stolshandtag, rollatorhandtag samt mobiltelefoner och nycklar).

- Om det finns boende med symtom vid enheten begränsa användningen av gemensamma utrymmen
- Fortsatt effektivisera städningen av vårdmiljön. Fäst särskild uppmärksamhet på ytor som berörs ofta, bordsytor och toaletter.

Förhindrande av smittspridning på verksamhetsenheten

- Säkerställ att anställda inte kommer till arbetet om de är sjuka. Begär vid behov att företagshälsovården gör en bedömning. Detta är särskilt viktigt om personen har symtom på luftvägsinfektion.
- Se till att personalomsättningen är så liten som möjligt.
- Följ med om nya boende som flyttar in vid verksamhetsenheten får symtom på coronavirusinfektion (feber, hosta och/eller andnöd). Isolera klienten vid symtom och kontakta coronatelefonen vid ÅHS.
- Se till att besök ordnas på ett tryggt sätt.

Testning av klienter vid enheter med heldygnsomsorg

ÅHS informerar om det blir ändringar gällande testning för covid-19 vid enheter med heldygnsomsorg.

- **Under utgångsnivån/accelerationsfasen** rekommenderas att nya klienter och klienter som flyttas mellan enheter genomgår en sållning av covid-19. För ändamålet används ett formulär som tagits fram av ÅHS. Vid avvikande svar kontaktas coronatelefonen vid ÅHS för eventuell provtagning.
- **Under spridningsfasen** rekommenderas att alla nya klienter och klienter som flyttas mellan enheter ska testas för covid-19.
- Tillsvärdare fortsätter provtagningen vid enheterna som överenskommet även om vaccinationerna är långt framskridna.

Blanketten för sällning av covid-19 finns tillgänglig under följande länk: [Till blanketten](#)

De olika faserna finns definierade i "Handlingsplan för hantering av covid-19 epidemin på Åland". Handlingsplanen finns under följande länk: [Till handlingsplanen](#)

Anvisning för personal i användning av skyddsutrustning

I utgångsnivån/accelerationsfasen:

Om både klient och personal är fullt vaccinerade (och symptomfria) behövs inte skyddsutrustning vid klientnära arbete på en boendeserviceenhet för vård och omsorg dygnet. Rekommendationen omfattar även vid annan boendeservice, hemservice och sammanhållen hemvård att personal som arbetar i nära kontakt med klienterna. Med nära kontakt avses kontakt som är under två meter.

Vid utomhusaktiviteter är användning av skyddsutrustning inte nödvändig (om patienter/klienter är symptomfria).

Förövrigt ska man sörja för en omsorgsfull hand- och hosthygien.

Information om hygien- och städrutiner samt anvisningar hur man använder skyddsutrustning finns på ÅHS webbplats: [Till ÅHS information](#)

Personalen ska handleda klienterna i att iaktta god hand- och hosthygien och se till att det finns tillgång till flytande tvål och pappershanddukar eller alkoholhaltigt handdesinfektionsmedel och att dessa är placerade på lämpliga ställen.

Anställda som insjuknar eller visar symtom ska inte komma till jobbet. Anställda som utsatts för smitta ska vara i karantän enligt smittskyddsansvarig läkares instruktioner.

I spridningsfasen

- Rekommenderas att **all** personal inom sjukvård och omsorg har näs- och munskydd som miniminivå i närbkontakt med klienter. Visir kan användas som tillägg.
- Vid utomhusaktiviteter är användning av skyddsutrustning inte nödvändig om klient och personal är fullt vaccinerade (och patienter/klienter är symptomfria).

Personalen ska introduceras i hur visir/mun- och nässkydd används på korrekt sätt. Viktigt är även att introducera vikarierna i gällande hygien- och städrutiner på enheten samt användning av skyddsutrustning. Personalen ska ges ändamålsenliga anvisningar om användningen av visir samt om desinficering av visir

Att beakta vid besök vid socialvårdens verksamhetsenheter

För att stödja äldre klienters välmående bör personalen på alla sätt försöka utveckla och tillämpa säkra sätt för de äldre att träffa sina anhöriga och närstående.

Följande punkter är bra att beakta för att besöken ska bli trygga:

- Endast symptomfria personer får komma på besök till verksamhetsenheten.
- Besökaren får instruktioner för hur ett säkert besök kan göras antingen när han anländer till enheten eller per telefon innan besöket. Instruktionerna ska även finnas vid ingången till verksamhetsenheten.

- Besökaren följer rekommendationen om god handhygien
- Personalen handleder och hjälper besökaren med handhygien och användningen av skydd när det är nödvändigt.
- Flytande tvål, handdukspapper eller handsprit för handdesinfektion ska vara lättillgängligt.
- Betona vikten av god hand- och hosthygien för personalen, de boende och besökarna.
- Besökaren upprätthåller ett tillräckligt avstånd till andra klienter och personal när det är möjligt.
- Besök ordnas på ett sådant sätt att besökaren så lite som möjligt behöver röra sig i gemensamma utrymmen.
- Vid besök utomhus är användning av skyddsutrustning inte nödvändig (om patienter/klienter/besökare är symptomfria).
- Personalen visar hur besökaren kan kalla på personalen om det behövs.
- Chefen för verksamhetsenheten ansvarar för att besöken genomförs på ett säkert sätt.

I utgångsnivån/accelerationsfasen:

- Fullt vaccinerade besökare behöver inte ha visir eller mun- och nässkydd om klienten också är fullt vaccinerad.
- Då besökare vistas i gemensamma utrymmen rekommenderas visir eller mun- och nässkydd

I spridningsfasen:

- Alla besökare bör ha visir eller mun- och nässkydd **inomhus** (om det inte finns några hälsoskäl som hindrar användning av mun- och nässkydd)
- Om besökare och klient är fullt vaccinerade behövs inte skyddsutrustning **utomhus**

Besök kan begränsas bara med karantäns- eller isoleringsbeslut av smittskyddsläkare. Om någon klient är i karantän eller isolering får man inte införa begränsningar för hela enheten.

Personalen informerar och handleder besökare i användning av visir eller mun- och nässkydd. Mera information om bekämpande av coronavirussmitta finns att tillgå på Institutet för hälsa- och välfärds webbplats: [Till THLs information](#)

Andra funktioner kopplad till socialvårdens verksamhetsenhet

Socialvårdens verksamhetsenheter erbjuder förutom boende, olika stödtjänster till äldre som bor i det egna hemmet. Det är fråga om daglig verksamhet och stödtjänster som ges på verksamhetsenheten (såsom t.ex. måltidsservice, tvätt-, bad- och bastuservice). Till verksamhetsenheten kommer även olika tjänsteproducenter. Dessa stödtjänster är viktiga insatser för de äldre för att klara av sin vardag i hemmet.

Rekommendationen är att dessa funktioner ska fortsätta för att stöda de äldres välmående och möjlighet att bo kvar i sitt hem. Vid behov behöver verksamhetsenheten omorganisera verksamheten för att hindra smittspridning på verksamhetsenheten.

Till verksamhetsenheterna kan även olika tjänsteproducenter som t.ex. medicinsk fotvård och frisörbesök enligt överenskommelse komma för att ge nödvändiga tjänster. Det förutsätter att tjänsteproducenten använder skyddsutrustning enligt rekommendationerna och att de är symptomfria. Verksamhetsenheten ser till att tjänsteproducenten har lämpliga utrymmen och

skyddsutrustning till sitt förfogande, där tjänsten kan utföras tryggt och säkert utan risk att smitta övriga klienter och vård- och omsorgspersonal. Det är önskvärt att enheterna planerar noggrant inför varje besök hur det ska ske och i vilka utrymmen. För att stöda äldres välmående bör enheterna se till att ordna olika aktiviteter för både de som bor på enheten och för de bor i sina hem.

- Om alla deltagare (gäller även deltagare utifrån som är fullt vaccinerade) och personal är fullt vaccinerade behövs inte skyddsutrustning vid gemensamma aktiviteter.

I spridningsfasen

- Alla deltagare bör ha visir eller mun- och nässkydd **inomhus**
- Om alla deltagare och personal är fullt vaccinerade behövs inte skyddsutrustning vid gemensamma aktiviteter **utomhus**.

Efter genomgången vaccination

Coronavirusvacciner skyddar effektivt mot covid-19 som orsakas av SARS-CoV-2-viruset.

Coronavaccinet minskar märkbart på utsöndringen av coronavirus och hindrar därför också smittspridningen till andra. Vaccinet hindrar dock inte smittspridningen helt och hållet. Efter vaccinationen är det fortfarande viktigt att se till hand- och hosthygien, att inomhus använda visir eller mun- och nässkydd när det rekommenderas och ett tillräckligt avstånd inte kan hållas, låta testa sig vid symtom samt följa andra anvisningar för att bekämpa coronaviruset.

Landskapsregeringen och ÅHS rekommenderar att boendeserviceenheter inom den privata och tredje sektorn antar denna rekommendation gällande användning av skyddsutrustning.

Kontaktpersoner

Ylva Lindström

Byråchef hälso- och sjukvårdsbyrån

Ålands landskapsregering +358 18 25000 (vxl)

ylva.lindstrom@regeringen.ax

Eeva Jansson

Enhetschef, intern service

Ålands hälso- och sjukvård

Tel +358 4573134075

eeva.jansson@ahs.ax

Tora Woivalin

Klinikchef

Ålands hälso- och sjukvård

018-5355

tora.woivalin@ahs.ax

Sändlista

Kommuner på Åland

Ålands hälso- och sjukvård, info@ahs.ax

Folkhälsan på Åland, aland@folkalsan.ax

Stiftelsen Hemmet, stift.hemmet@aland.net

Björkkö Ab, info@bjorkko.ax

Kommunernas Socialtjänst info@kst.ax

Oasen boende- och vårdcenter info@oasen.ax

Jeanette Pajunen, ÅHS

Tora Woivalin, ÅHS

Eeva Jansson, ÅHS